

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยการวิเคราะห์นวนิยายภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองไทยโดยนักเขียนชาวต่างชาติ : กรณีศึกษา นวนิยายเรื่อง Rice Without Rain เรื่อง Kingdom of Make – Believe และเรื่อง The Big Mango ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับดำเนินการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการศึกษาจากในนวนิยาย

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของ “ฉาก”

1.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์จากในนวนิยาย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับฉากในนวนิยาย

1.1 ความหมายของคำว่า “ฉาก” ในด้านที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ

เอด加ร์ วี. โรเบิร์ตส์ (Edgar V. Roberts 1988) ให้ความหมายของฉากในเรื่องเล่าไว้ว่า หมายถึงธรรมชาติและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงข้าวของเครื่องใช้ เวลาในแต่ละวัน ภารยาศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์และฤทธิกาล

เอ็ม. เอช. แอมราหมัสด์ (M.H. Abrams, 1957) กล่าวว่า ฉากในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า คือ สถานที่ เวลาทางประวัติศาสตร์ และเงื่อนไขแวดล้อมทางสังคมที่เหตุการณ์ในเรื่องนั้นเกิดขึ้น ฉากของเรื่องตอนใดตอนหนึ่งภายในวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง คือ สถานที่ทางกายภาพที่เรื่องตอนนั้นเกิดขึ้น

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525) กล่าวว่า ฉาก หมายถึง เวลา สถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง

อุดม หนูทอง (2523) กล่าวว่า ฉาก คือ สถานที่ บรรยายกาศ หรือ สิ่งแวดล้อมทั้งหลายที่ตัวละครใช้แสดงนาฏกรรม

ธัญญา สังขพันธุ์ (2539) กล่าวว่า ฉากในเรื่องเล่า มีทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อารมณ์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ จากอาจกล่าวถึงสถานที่ เวลา ทั้งความสัมพันธ์และความหมายต่อภาวะจิตใจของตัวละครด้วย เช่น ข้าวของเครื่องใช้บางอย่าง ความสัมพันธ์และความหมายต่อภาวะจิตใจของตัวละครด้วย เช่น ข้าวของเครื่องใช้บางอย่าง ของตัวละครอาจหมายถึงสภาพจิตใจและตัวตนของเจ้าของ สภาพทิวทัศน์และภูมิประเทศที่สวยงาม อาจหมายถึงความสงบและความบริสุทธิ์ในจิตใจของตัวละคร

1.2 ทฤษฎีและแนวคิดการวิเคราะห์นวนิยาย

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2529) กล่าวว่า “การวิเคราะห์” นวนิยาย คือ การนำเอาเรื่องไดเร็องหนึ่งมาพิจารณาส่วนต่าง ๆ อย่างละเอียด ให้เห็นความแตกต่าง ความกลมกลืน ข้อดี ข้อด้อย ฯลฯ ของแต่ละส่วน ความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิเคราะห์จะต้องเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง มีฉะนั้นแล้ว จะทำให้การวิเคราะห์คลาดเคลื่อนไปได้ เพราะความเข้าใจความหมายของศัพท์ที่นำมาใช้ไม่ตรงกัน การวิเคราะห์ต่างกับการประเมินคุณค่าที่การวิเคราะห์จะต้องมุ่งอธิบายลักษณะแต่ละส่วน แต่การประเมินคุณค่า คือ การวินิจฉัยตัดสินโดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่า นวนิยายเรื่องนี้ ๆ มีคุณภาพเพียงใด มีคุณค่า มีประโยชน์หรือไม่ เหมาะควรเพียงใด

กุหลาบ มัลลิกะมาส เห็นว่า หน้าที่สำคัญของนวนิยาย คือ การแสดงเนื้อเรื่องหรือการเล่าเรื่อง เรื่องที่นำมาแต่งย่อมาจากล่าถึงเรื่องชีวิตเสมอ และเรื่องของชีวิตย่อมมีคำถามได้ว่า เรื่องนี้เกิดขึ้นกับชีวิตใคร (บุคคล คือ ตัวละครในเรื่อง เหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับบุคคลผู้นั้น) เกิดที่ไหน (สถานที่) และเมื่อใด (เวลา)

ในด้านความหมายของคำว่า “ฉาก” ในนวนิยาย ศาสตราจารย์กุหลาบ อธิบายว่า หมายถึง สถานที่ และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น แม้นักเขียนบางท่านใช้ฉากแคน อธิบายว่า หมายถึง สถานที่ และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น แม้นักเขียนบางท่านใช้ฉากแคน เพราจะกล่าวถึงโลกและชีวิตของคนกลุ่มเด็ก ๆ แต่เพียงพอกเดียว ทำให้มีผู้ชำนาญว่าไม่ทำให้ผู้อ่านมีโลกทัศน์ และชีวทัศน์กว้างขวาง แต่ศาสตราจารย์กุหลาบก็กล่าวไว้ว่า ยังมีนักวิจารย์บางท่านเห็นว่า นักเขียนเขียนตามประสบการณ์ในวงสังคมของตน และเขียนได้ดีมีคุณค่าทางวรรณคดี แม้จะใช้ฉากอันเป็นภูมิหลังของเรื่องแคนไป ก็นับว่ามีคุณค่าได้

ในด้านสถานที่และเวลา อาจหมายความแคบเฉพาะห้อง ๆ หนึ่ง หรือ กว้างขวางทั้งประเทศหรือโลกก็ได้ ในบางกรณี ลักษณะทบทาเปลี่ยนเป็นตัวละครด้วย ตัวหนึ่งในโครงเรื่อง คือ มีความสัมพันธ์เกี่ยวนี้องกับพฤติกรรมของตัวละคร ในเรื่อง บางเรื่องสถานที่และเวลาอาจจะกลืนกับคล้องกับเนื้อเรื่องอย่างประสานสนิท เรื่อง แต่งบางเรื่อง การใช้เวลาและสถานที่เกือบไม่มีความหมายเกี่ยวข้องอันใดต่อการดำเนิน เรื่องเลย ผู้แต่งกล่าวถึงพ่อเป็นที่รู้จัก แต่บางเรื่อง ผู้แต่งสนใจให้รายละเอียดเกี่ยวกับจาก ในเรื่อง และพยายามรักษาความสมจริงในเรื่องสถานที่ต่าง ๆ ถึงขั้นใช้บ้านเมืองจริงเป็น ฉากโดยที่เดียว การประเมินคุณค่าในเรื่องของฉาก จะต้องคำนึงถึงความถูกต้องเกี่ยวกับ เหตุการณ์และฉาก อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความประณีตในการแต่ง แม้นักเขียนจะมิใช่ นักประวัติศาสตร์หรือนักภูมิศาสตร์ก็จริง แต่ความถูกต้องแม่นยำในเรื่องนากช่วยให้ คุณภาพของเรื่องสมบูรณ์ หรือโดยนัยตรงกันข้าม อาจทำให้เรื่องนั้นมีจุดอ่อนก็เป็นไปได้ ผู้วิจารณ์จึงควรสนใจวิเคราะห์ฉากของเรื่องในด้านความถูกต้องชัดเจน และในด้านกลวิธี ของการใช้ฉากให้สอดคล้องกับการดำเนินเรื่อง ซึ่งจะทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจยิ่งขึ้น ศาสตราจารย์กุหลาบ ได้ให้คำเตือนไว้ว่า “สามารถใช้เป็นแนวทางในการ วิเคราะห์วิจารณ์งานเขียนไว้หลากหลาย ในส่วนของสถานที่นั้น ท่านให้คำเตือนเพื่อนำมา ใช้เป็นแนวทางในการศึกษางานนวนิยายได้ว่า “สถานที่และเวลาที่เป็นไปตามเนื้อเรื่องนั้น จำเป็นอย่างไรให้แก่การดำเนินเรื่องนั้น หากหรือสถานที่และเวลานี้ มีลักษณะ อำนวยประโยชน์อะไรให้แก่การดำเนินเรื่องนั้น หากหรือสถานที่และเวลานี้ มีลักษณะ

จานเปนเจ เวชชนพ ๒๕๓๗ ๘๙๖๐๗๐๑
ณอง - ปีแยร์ โกลเด้นส్ไตน์ (Jean - Pierre Goldenstein, 2532) กล่าว
ไว้ว่า นวนิยายไม่เคยพลาดที่จะบอกแก่ผู้อ่านว่า เรื่องราวที่นำมาเล่นนั้น เกิดขึ้นที่ไหน
และเมื่อไร เพราะนวนิยายมีขนาดยาว จึงสามารถให้บทบาทแก่เวลาและสถานที่ได้ และ
ยังกระทำได้ตลอดเรื่อง ในแต่ละช่วงเวลาสำคัญของเรื่องในแต่ละฉาก ผู้เขียนจะบรรยาย
กรอบสถานที่ - เวลา ของเรื่อง การใช้สถานที่ในนวนิยาย มิใช่เพียงเฉพาะการระบุสถานที่
แห่งหนึ่งเท่านั้น โกลเด็นส์ไตน์ให้คำแนะนำไว้ ๓ ข้อ เช่นเดียวกับศาสตราจารย์กุหลาบ
ในด้านที่เกี่ยวกับสถานที่ในนวนิยายว่า มีเหตุการณ์เกิดที่ไหน มีการแสดงออกสถานที่
อย่างไร เหตุใด จึงเป็นสถานที่แห่งนี้ ที่ถูกเลือกใช้ โดยมิใช่สถานที่อื่น

ด้านเกี่ยวกับ “ที่ไหน” (ภูมิศาสตร์ของนวนิยาย) โกลเด้นสไตน์ กล่าวว่า นักประพันธ์เลือกสถานที่ที่มีจริง หรือสถานที่ที่แสดงภาพความเป็นจริง เขากล่าวถึงการใช้จากที่ใช้สถานที่ในประเทศไทย อุบัติเรื่อง “สะพานข้ามแม่น้ำแคว” (Le Pont de la riviere Kwai) ของ ปีแยร์ บูลล์ (Pierre Boulle) ว่าเป็นตัวอย่างการใช้จากของประเทศที่อยู่ห่างไกล

โกลเด้นสไตน์ แบ่งการใช้สถานที่ในนวนิยายว่า มี การพิจารณาได้ 2 แบบ ดังนี้คือ

แบบที่ 1 มี 3 ลักษณะ คือ การใช้สถานที่แห่งเดียว การใช้สถานที่ต่อเนื่องกันหลาย ๆ แห่ง และการใช้สถานที่ที่อาจเกิดได้ทุกทิศทาง

แบบที่ 2 ใช้การพิจารณาการใช้สถานที่จากสภาพของการเปิดกว้าง คือ แบบสถานที่จำกัด ปิด หรืออีกด้อด คือ การที่เหตุการณ์และตัวละครไม่ก้าวข้ามออกนอกเขตของจากที่กำหนดไว้ ซึ่งมักจะเป็นการใช้สถานที่แห่งเดียว แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะมีการไปสู่สถานที่อื่นได้ในจินตนาการ ซึ่งเขาเรียกว่า “สถานที่ที่เล่าถึง” คือ เป็น “ที่อื่น” ที่เกิดขึ้นในกรอบของเหตุการณ์ที่มีสถานที่เฉพาะ และแบบการใช้สถานที่เปิด ซึ่งนวนิยายเกิดขึ้นในกรอบของเหตุการณ์ที่มีสถานที่เฉพาะ และการใช้สถานที่หลากหลาย จำนวนมากก็ใช้กันคือ สภาพที่ตัวเอกจะเดินทางไปตามที่ต่าง ๆ อย่างอิสระ กระจายอยู่ทั่วไป เช่น ไปในประเทศต่าง ๆ หรือไปในสถานที่หลากหลาย

ในด้านที่เกี่ยวกับ “อย่างไร” (การเสนอภาพสถานที่ในนวนิยาย) ซึ่ง นักประพันธ์ต้องการกล่าวถึงสถานที่ซึ่งตัวละครของเข้าไปปรากฏตัวอยู่ ผู้เขียนจำเป็นต้องอาศัยการพรรณนาและต้องหยุดดำเนินเรื่องไปชั่วคราว แต่ในบางครั้งผู้เขียนกลับมิได้พรรณนา แต่ปล่อยให้ผู้อ่านจินตนาการเอง โดยเพียงกล่าวเสนอแนะไว้ให้เท่านั้น และการนำเสนอสถานที่มี 2 ลักษณะคือ การเสนอภาพสถานที่ที่มีความสำคัญมาก ทำให้ผู้เขียนใส่ใจบรรยายสถานที่อย่างละเอียด หรือมีความสำคัญน้อยสำหรับนวนิยายเรื่องนั้น ๆ ซึ่งทำให้นวนิยายบางเรื่อง ไม่มีการพรรณนาจากยืดยาว

การพรรณนาสถานที่ในนวนิยายนั้น มีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ การที่ตัวละครเห็น ความมีอยู่ของสิ่งนั้น และการหยุดชั่วคราวของการดำเนินเรื่อง

ด้านเทคนิคการพัฒนาสถานที่นั่น มีอยู่หลายลักษณะดังนี้คือ

- การพัฒนาในตอนเริ่มต้น โดยที่นักประพันธ์ไม่จำเป็นต้องบันทึก

มาพูดถึงอีก

- การพัฒนาที่จัดรอบให้ตัวละคร ทำให้ผู้อ่านจินตนาการถึงชีวิตของตัวละครท่ามกลางสิ่งของต่าง ๆ ที่คุณเคย โดยที่มักจะพัฒนาไปตามความคืบหน้าของเรื่อง เมื่อตัวละครเคลื่อนที่มีการพัฒนาสถานที่ใหม่ การพัฒนาอาจมีค่านะระหว่างช่วงเวลาสำคัญของเรื่อง หรือเพื่อมาหยุดความตึงเครียดของเรื่องไว้ชั่วขณะนึง ส่วนภาพสถานที่ที่แสดงไว้ในเรื่องนั้น มีต่าง ๆ กันไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการการพัฒนา อาจเป็นแบบแนววางหรือดึง แบบอยู่กับที่หรือแบบเคลื่อนที่ของตัวละครที่เมื่อพับเท็งจะไร้กีพัฒนาไป การจัดคำที่นำเสนอสถานที่อาจจะเป็นการรวมเฉพาะรายละเอียดที่เป็นลักษณะเด่น หรือจัดองค์ประกอบภาพเหมือนอย่างการมองผ่านกล้องถ่ายรูป

ในด้านที่เกี่ยวกับ “เหตุใด” นั้น คือแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการที่เหตุใดเหตุการณ์ในนวนิยายจึงเกิดในที่นั้นแทนที่จะเป็นที่อื่น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สถานที่ในนวนิยายจะมีความหลากหลาย แต่มันเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างเรื่องเล่า สถานที่และตัวละครให้ความหมายแก่กันและกันได้ สถานที่ช่วยอธิบายบุคลิกลักษณะของตัวละครได้ดี สถานที่เป็นทั้งองค์ประกอบพื้นฐานของเรื่องและเป็นทั้งตัวการทำที่กำหนดเงื่อนไขของเหตุการณ์ในนวนิยายเอง

สถานที่และเทคนิคในการเล่าเรื่อง สถานที่มักจะแทรกตัวอยู่ในโครงสร้างของแต่ละฉาก เมื่อผู้แต่งให้ตัวละครพูดกัน จะมีการพัฒนาความเป็นจริงของโลกภายนอกมาปะปนกับคำพูดโดยรอบของตัวละคร การใช้สถานที่มีส่วนช่วยแนะนำสภาพจิตใจของตัวเองได้

กล่าวโดยสรุป คือ การเสนอเรื่องสถานที่ มิใช่เป็นเพียงเครื่องประดับ ช่วยคราวที่เพิ่มสีสันและความชวนดูให้แก่จากของเรื่องแต่ง หากแต่เป็นสิ่งที่ผูกพันอย่างแนบแน่นกับการทำหน้าที่ของนวนิยาย

แกรม ซอพ (Graham Hough : 2532) กล่าวไว้ว่า นวนิยายทุกเรื่อง เป็นนวนิยายประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์เป็นดินแดนที่นวนิยายเข้ามาปฏิบัติการอยู่ ข้อตีส่วนหนึ่งของนวนิยายก็คือเป็นรายงานเกี่ยวกับความจริงทางสังคม ลักษณะเด่นของ นวนิยายคือการมีความสัมพันธ์กับความจริง และมักจะดำเนินเรื่องโดยผูกพันกับเวลาหนึ่ง และสถานที่หนึ่งก็ได้ จากเป็นส่วนสำคัญยิ่งของงานเขียนประเทานวนิยาย ประวัติศาสตร์ การเมืองและสังคมสัมพันธ์กับนวนิยายในระดับต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย จะนับนวนิยายทุก เรื่องจึงนับได้ว่าเป็นนวนิยายประวัติศาสตร์อยู่ส่วนหนึ่ง และการสร้างสรรค์นวนิยายก็ ต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เข้าช่วยเป็นบางส่วน แต่ ซอพ ก็ไม่เห็นด้วยกับการตัดสิน คุณค่าของนวนิยายด้วยปริมาณความจริงทางสังคมหรือประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในนวนิยาย เรื่องนี้ ๆ เพราะนักเขียนนวนิยายมีเสรีภาพเต็มที่ในการเลือกสรรเนื้อหาทางสังคมหรือ ประวัติศาสตร์ และอาจเลือกเอามาเพียงเล็กน้อยก็ได้ ดังกรณีที่เจน ออสเตนบอกเล่า ความจริงเกี่ยวกับชนชั้นกลางส่วนหนึ่งในสมัยหนึ่งจากมุมมองของเธอซึ่งเป็นหัวใจใน ชนชั้นนี้ แล้วถ้าผู้อ่านประสงค์จะรู้เกี่ยวกับแม่นุ่มต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งออสเตนบอก ไว้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้บอกไว้เลย ผู้อ่านก็อาจทำได้โดยอนุมานจากเนื้อหาที่มีอยู่นั่นเอง ในด้านการตัดสินความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ของ นวนิยาย ซอพ ให้ผู้อ่านประมวล ข้อมูลภาพที่พอยาได้เพื่อนำมาพิจารณา นวนิยายมีการเขียนโดยกับความเป็นจริงภายนอก ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ก็ยังนับว่ามากกว่าวรรณคดีประเทานิ่น ๆ โดยมักจะมีการ รวมเอาความไม่แน่นอน และความบังเอิญเข้าไว้มาก ทำให้คนที่มีความพิถีพิถันไม่พอใจ นวนิยายแสดงภาพสังคมหนึ่ง ๆ เวลาหนึ่ง และจำเป็นต้องเสนออีก หลายอย่างที่เป็นอยู่หรือเคยเป็นอยู่จริง นักเขียนนวนิยายจึงต้องให้รายละเอียดมากเป็น พิเศษ เพื่อยืนยันความเป็นจริง ซึ่ง ซอพ แยกออกเป็นสองประเภทว่า รายละเอียดภายนอก และรายละเอียดภายใน (ทางด้านจิตใจ) ทำให้นวนิยายแสดงขบวนการทางประวัติศาสตร์ อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน สมจริง แต่ก็ประกอบด้วยรายละเอียดบังเอิญมากมาย ดังนั้น การวิจารณ์นวนิยาย หากจะเดยความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยานั้นกับความเป็นจริงตาม ประวัติศาสตร์ จะเป็นบทวิจารณ์ที่ไม่สมบูรณ์ ซอพ เห็นว่าลักษณะพิเศษของนวนิยาย

อยู่ที่การเสนอตัวละคร ซึ่งพัฒนาอยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคม จากและตัวละครรอง จะมีความสัมพันธ์กับความจริงทางประวัติศาสตร์มากที่สุด และพระเอกและนางเอกนั้น จะมีน้อยที่สุด โดยทั่วไป นวนิยายจะแต่งให้มีเรื่องความรัก เพื่อเป็นทางออกทางหนึ่ง ที่ช่วยให้พื้นไปจากประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางสังคมชั่วขณะนั้น และถ้าจบทด้วยความสมปราถนา ก็คือการเลือกให้ความรักเป็นสิ่งสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ถ้าตัวเอก มุ่งความหลุดพ้นทางวิญญาณ ไม่ได้มุ่งหาความสำเร็จทางสังคมหรือการมั่ง นวนิยายก็ ยังคงเริ่มเรื่องภายในกรอบแห่งประวัติศาสตร์และระเบียบทางสังคม แต่ตัวเอกก็สามารถ หลุดพ้นออกไปจากการอุปชوغความสำเร็จทางสังคมหรือการมั่งได้

วัลยา วิวัฒน์ศร (2532) ศึกษาเรื่องสถานที่ในนวนิยายเรื่อง “แม่มเบี้ย” ของ วนิช ชรุกกิจอนันต์ ตามประเด็นหลักสำคัญสามประการ ในการศึกษาสถานที่ใน นวนิยาย (ที่ไหน อย่างไร เหตุใด) เป็นการศึกษาสถานที่ร่วมกับองค์ประกอบอื่นของ นวนิยาย ได้แก่ ตัวละครเอก แก่นเรื่อง โครงเรื่องและเวลา โดยกล่าวนำถึงความสำคัญ ของการศึกษาสถานที่ในนวนิยายว่า “สถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญองค์ประกอบหนึ่ง ของนวนิยาย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับสถานที่ที่เข้าประกบตัว บ่อมมีความหมาย ต่อโครงเรื่องและต่อบุคลิกลักษณะของตัวละครนั้น” วัลยาเห็นว่า สถานที่เป็นฉากให้แก่ การกระทำของตัวละคร ช่วยอธิบายอุปนิสัยใจคอและพฤติกรรมของผู้ที่อยู่อาศัยในสถานที่ นั้น และในการพิจารณาตัวละครเอกชายในเรื่องนี้ สถานที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ถึงขั้นเป็น ตัวกำหนดชะตาชีวิตและชะตากรรมของเขาก็ได้ วัลยาเรียกสถานที่ที่กล่าวถึงในนวนิยาย ว่า “สถานที่ในตัวบท” และกล่าวว่า โดยทั่วไปผู้แต่งมุ่งเสนอความสมจริงของสถานที่ใน ตัวบท โดยอ้างอิงลักษณะสถานที่ตามความเป็นจริงนอกตัวบท คือ มีข้อความอ้างอิงถึง ลักษณะเรื่องไทยภาคกลาง สำหรับเรื่องเมืองสุพรรณซึ่งเป็นสถานที่ในเนื้อเรื่อง ก็มีการ สอดแทรกภูมิศาสตร์เมือง การคนนำคม และชีวิตความเป็นอยู่เข้ามาในคำบรรยายและใน คำสนทนากองตัวละครอย่างแนบเนียนและสมจริง ในประเด็นหลักประเด็นแรกว่าเป็น สถานที่ที่ไหน วัลยา กล่าวว่า การแต่งเรื่อง “แม่มเบี้ย” ใช้สถานที่ที่ ผู้แต่งกล่าวถึงอย่างมี นัยสำคัญ ได้แก่ เรื่องไทย และน้ำ สถานที่ที่มีความหมายรองลงมาคือ เมืองสุพรรณฯ (เช่น ประตูน้ำบางปี้หน เรือกวางตีบวงอาเตา บ้านของนางทองสุก) เมืองกรุงเทพ

(เช่น ที่ทำงานของเมฆลาที่สยามสแควร์ บ้านของเมฆลา บ้านของชนะชล) และเส้นทางไป – กลับ ระหว่าง กรุงเทพฯ – สุพรรณบุรี แต่วัลยา ขอเลือกศึกษาเฉพาะสถานที่ที่ผู้แต่งกล่าวถึงอย่างมีนัยสำคัญ คือ เรือนไทยและน้ำ โดยที่ผู้แต่งใช้การพูดถึงสถานที่ในตัวบท ในลักษณะอ้างอิงสถานที่จริงนอกตัวบท

ในประเด็นที่สองซึ่งเป็นเรื่องของการนำเสนออย่างไร นั้น ด้านการนำเสนอ เรื่องของสถานที่ วัดยากล่าวว่า ผู้แต่งใช้การเล่าเรื่อง ผู้เล่าเรื่อง เป็นผู้รู้แจ้งที่สามารถหยั่งไปถึงความนึกคิดและจิตใจของตัวละคร ทั้งยังใช้การบรรยายและคำพูดของตัวละครเสนอภาพของสถานที่ โดยเฉพาะเรือนไทย ซึ่งมีการบรรยายอย่างละเอียดตั้งแต่บนแรกทำให้ผู้อ่านได้ทราบมากกว่า เรือนไทยนี้ จะมีบทบาทสำคัญต่อไปในเรื่อง กล่าวโดยสรุป คือ ผู้แต่งใช้การบรรยายสลับกับบทสนทนา การบรรยายจะเข้ามาหยุดการเดินเรื่องชั่วคราว ในแต่ละครั้ง ก่อให้เกิดการทำของเฉพาะของนวนิยาย

ในประเด็นที่สาม คือ เหตุใด เป็นการศึกษาว่าสถานที่ที่นำมาใช้ที่สำคัญ คือ เรือนไทยและน้ำนี้ เป็นตัวกำหนดชีวิตและ karakter ของตัวเอกชาย คือ ชนะชล ซึ่งเคยรอดตายจากการมน้ำในตอนเด็ก ทำให้มีความรู้สึกส่วนลึกกล้วน้ำมาตลอด มามีความสัมพันธ์กับตัวเอกหญิงคือ เมฆลา ที่เรือนไทยล้อมด้วยน้ำ มีความสัมพันธ์กันที่เรือนไทยนี้ และในที่สุดก็มาเจชีวิตที่สายน้ำนี้ เช่นกัน

ชัยณู สรงขันธานนท์ (2538) กล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาวรรณกรรมตะวันตก ที่ปรากฏในศตวรรษที่ 20 ว่า มี 2 ลักษณะคือ แนวการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับองค์ประกอบภายนอก และแนวการพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบภายในของวรรณกรรมหรือตัวบท โดยที่แนวแรกนั้น ชัยณูอ้างอิงถึงแนวคิดของ เวลเลค และวอร์рен (Wellek and Warren, 1956) ว่าวรรณกรรมมีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สถานที่ที่วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ถูกสร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมตลอดจนปัจจัยภายนอกต่าง ๆ จึงควรศึกษาถึงเหล่านี้ด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา

จอห์น แมคนามารา (John Macnamara, 1972) กล่าวว่า มนุษย์จะเรียนภาษาได้ดีที่สุดเมื่อความใส่ใจพุ่งไปที่ความหมาย ครุจึงต้องสอนโดยให้เกิดการสื่อสารขึ้นในชั้นเรียน โดยไม่สนใจความพิเศษแบบที่ครูมักจะทำกัน และครูควรสอนภาษาโดยเข้าใจ

ว่าการเรียนภาษาอ่านธรรมชาตินั้นสนใจเกี่ยวกับสาระ มิใช่ภาษา เพราะภาษาไม่ໄວ่เพื่อสื่อสาร มิใช่มิໄວ่เพื่อเรียน

การเรียนการสอนภาษาในด้านที่เกี่ยวพันกับการอ่าน มีความเกี่ยวโยงถึงการให้ความหมายของการอ่านว่าเขียนอยู่กับสิ่งใดบ้าง มีนักศึกษาหลายคนที่ให้ความหมายของการอ่านในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับสิ่งที่อ่าน โดยเน้นความสำคัญของพื้นความรู้ผู้อ่านว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งท่านเหล่านี้ให้ความเห็นไว้วัดงี้คือ

เอช.จี. วิด朵สัน (H.G. Widdowson, 1979) กล่าวว่า การอ่านเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผ่านสื่อคือสิ่งที่อ่าน และตัวผู้อ่านเองต้องมีองค์ประกอบที่ช่วยในการอ่าน คือ ความรู้ ภูมิหลัง ประสบการณ์และโลกทัศน์ของผู้อ่าน องค์ประกอบที่ช่วยในการอ่านที่มีคือการอ่าน การสื่อสารจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้สื่อสารกันไม่มีและทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อการอ่าน การสื่อสารจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้สื่อสารกันไม่มีความรู้ ประสบการณ์ โลกทัศน์ที่สอดคล้องกันนั่ง เพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านที่จะเข้าใจเนื้อหาสาระ

แซนดรา ซิลเบอร์สไตน์ (Sandra Silberstein, 1987) กล่าวว่า การอ่านเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับเนื้อหาที่อ่าน โดยผู้อ่านต้องใช้ความรู้ทางภาษาที่ตนมีอยู่ และพื้นความรู้อื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

แซนดรา เมคเคย์ (Sandra Mckay, 1987) กล่าวว่า การอ่านเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้ของผู้อ่าน กับข้อมูลที่ผู้เขียนเสนอไว้ในบทอ่าน โดยอาศัยความรู้ทางภาษาเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจ

แพทริเชีย คาร์เรลและ โจแอน ไอสเตอร์โฮลด์ (Patricia Carrell and Joan Eisterhold, 1988) กล่าวว่า การอ่านเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ เช่นเดียวกับวิด朵สัน ซิลเบอร์สไตน์และเมคเคย์ โดยที่มีความเห็นว่า พื้นความรู้ของผู้อ่านนี้ ประกอบด้วย ความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ สถานที่ ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

จากแนวคิดในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับสิ่งที่อ่านดังกล่าวข้างต้น ยังมีแนวคิดที่เชื่อให้เห็นความสำคัญของการเรียนการอ่านที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง ของผู้อ่านได้ ดังที่ รศ.ศรีวิไล พลอมณี (2545) กล่าวไว้ว่า ถ้าการอ่านเป็นกิจกรรมที่

ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน โดยที่ผู้อ่านเพียงแต่อ่านความรู้และประสบการณ์ของคนอื่น จะไม่ทำให้เกิดความหมายที่แท้จริงต่อชีวิตผู้อ่าน จึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสาระจากการอ่านให้เข้ากับความรู้ ประสบการณ์และโลกทัศน์ของตนเอง ซึ่งอาจจะทำได้ด้วยการเลือกหนังสือ และวัสดุการอ่านที่เห็นว่าจะเป็นที่สนใจของผู้เรียนตามพื้นฐานของผู้เรียน การเลือกหนังสือมาสอน โดยเฉพาะที่เป็นวรรณคดีและการใช้ภาษาอันนี้ ล้วนแต่มีปัญหาอยู่มาก โดยมีการโงมตีว่าなん่าอوارรถนคดีที่ไม่มีสาระ จำเป็นต่อชีวิตมาสอน และมักไม่น่าสนใจ หลักภาษาที่นำมาใช้สอนก็มักเป็นภาษาที่มักจะไม่ค่อยใช้กันในชีวิตจริง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยปัจจุบัน เน้นการสื่อสารในด้านการพูด ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทางยุโรปกลับเห็นว่าไม่เหมาะสม (Council of Europe, 1982) เพราะคนเอเชียมีได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน หรือในการติดต่อธุรกิจประจำวัน แนวคิดทำนองนี้ ทำให้เกิดการมุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านในกลุ่มคนเอเชีย โดยเฉพาะไทย อินโดนีเซียและอินเดีย ซึ่งมีความขาดแคลนเครื่องมือและบุคลากรที่จะช่วยพัฒนาทักษะอินส์เตอร์แอคทีฟและอินเตอร์แอคทีฟ แต่การหาสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนก็เป็นปัญหาที่มักเกิดกับผู้สอน ทำให้เกิดงานวิจัยขึ้นหลายเรื่อง ที่ศึกษาการนำวรรณกรรมเป็นปัญหาที่มักเกิดกับผู้สอน ทำให้เกิดงานวิจัยขึ้นหลายเรื่อง ที่ศึกษาการนำวรรณกรรมมาใช้สอนในชั้นเรียน ด้วยวัสดุประสงค์ มิใช่เพียงเพื่อศึกษาความคงทนทางภาษาและอ่านเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่นำวรรณกรรมมาศึกษาเพื่อเรียนรู้เรื่องของสังคมและวัฒนธรรม ดังเช่น ออกเนส แกรนท์ และลาวينا กิลเลสปี (Agnes Grant and Lavina Gillespie, 1987) ได้ศึกษาการนำวรรณกรรมมาช่วยสอนวัฒนธรรมชนพื้นเมืองของอเมริกาและอลาสกา ซูซาน อี. ฮูม (Susan E. Hume, 1990) ก็นำวรรณกรรมมาใช้สอนภูมิศาสตร์ในโรงเรียนระดับมัธยม จอยซ์ เมอริล เวลส์ (Jayce Merrill Vales, 1966) ได้กล่าวถึง การใช้วรรณกรรมมาสอนเรื่องของสังคมอเมริกันว่า เขาสอนรายวิชา “มองชีวิตคนอเมริกันผ่านวรรณคดี” (American Life Through Literature) ให้กับนักศึกษาอเมริกันและนักศึกษาต่างชาติ นักศึกษาส่วนได้เรียนรู้ห้องค์ประกอบของวรรณคดีและวัฒนธรรมอเมริกัน โดยจัดให้นักศึกษาปรับเปลี่ยนบทบาทกรรมของตัวละคร

ในเนื้อเรื่องกับคนอเมริกันที่เห็นในชีวิตจริง และให้สังเกตสิ่งที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของคนอเมริกัน และในท้ายที่สุด เขาได้เสนอแนะให้ผู้สอนภาษาต่างประเทศ นำวิธีการทำงานของเดียวกับเขาไปใช้ในการสอนภาษาด้วย

เมื่อมีการใช้ภาษาอังกฤษกับนักเรียนหลายภาษาขึ้นในประเทศไทย ฯ ก็มีค่าdam เกิดขึ้นว่า การเรียนภาษาอังกฤษควรจะเป็นการเรียนรู้ทั้งวัฒนธรรมของภาษาใหม่ที่เรียน และวัฒนธรรมของตัวผู้เรียนเองด้วยหรือไม่ มีการกล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนที่มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของภาษาใหม่และวัฒนธรรมเดิมของตัวผู้เรียนเอง (Intercultural Approach) โดย แค伦 ริชานเกอร์ (Karen Risager, 1998) กล่าวไว้ว่า การเรียนภาษาต่างชาตินั้น นอกจากจะให้มีความเข้าใจลึกซึ้งในวัฒนธรรมและมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษาแล้ว นักเรียนจะต้องเกิดการพัฒนาการเข้าใจตนเองและวัฒนธรรมของตนเอง

